

Зэлүзэлпэлц псэлүлэм хулунэлтлэлц

УФ-м и Президент Путин Владимир Із щидашащ «2030 гъз пшлѡндэ, кыткылэ- лэрыкылуэ 2036 гъэм нэсыху Урысей Фе- дерацэм зэрызиужыну унэтфыныгъэ нэхтыщхъэм я Іуэхуклэ» указым. Абы теухуа и епллэкхэр кыгъэлэгуащ КъБР-м и Ізташхъэ Кіуэклуэ Казбек.

«СТРАТЕГИЕ мыхьэнэ зиіз мы дэф-
тэрымкӀэ къэрал УнафэщӀым Урысейм
и экономикэ зыужыныгъэм социальнэ
и лъэныкъуэкӀэ унэтӀыныгъэщӀэ хель-
хэ. Дэ аргуэру ди нэгӀу щӀокӀ ди Пре-

зидентым кьалэн пыхык/ахэр зэ-
ригъзувыр ик/и ахэр ехъулэныгъэк/э
зэрагъэзациэр - апхуэдэхэц унэт/ыны-
гъэ псори кызызщ/эзубыдуэ щ/ына-
лэ псми шылэ лъэпкэ проектхэмрэ
федеральнэ программэхэмрэ.

Унафэщ!эм кыизэщ!иубыдаш кыралым джэик!э мыхъонэхшэу зил!э л!уэхугуэ нэхъыщ!эхэу идж!псту з! уж!э итхэр, ахэр нэх!э щ!эгъэхуэбж!уэу зрегъэк!уэ-к!ылхэм хуэунэт!уэ. Абы хохъэ жылагуэр хъумэн, ц!ыхухэм!э з!эл!уэпэщ!э псэук!эм

хэгхэузыныр, унагуэр дэлыгыныр, тхэмвэцклагээр ныхэ мащэ шыныр, дэтхэнэми и зэфкэлэньм загэузыныр, ар гыацлэм кышцагэсэзбэлфу егэсэныр, шынагуэзншу икы тыншыпцлэм хушцлэ цсаэуклэр кызэггэпэцшыныр, шыуэлс, эконикмэ цэлпээртыгыгэр, технологие пашэныгэр, кэрал, шыплэ луухуэр загэуэлуэныр бжыгэрылэанэм тэгхэхэныр.

Ахэр псори хуэунэтлащ цыхухэм я
псэуклэр егъэфлэклуэным, зэхъуэклыны-
гъэшхуэхэр щеклуэкл къэралым щыпсэу-

ну икйи шылэжэну кытццлэхуэз шцб-
лэм я кэжкүзүнэм. Ди кээралы йофлэ-
күз, нэхэ лэцэ мэхуэ, абы егэелэуэ
псынццхуэ жуужэ. До другушхуэ ди кэ-
ралыгуэзм, апхуэдэи лэпкыбэуэ зэ-
хэт, зэфлэклэ зэмэлэжуужыгуэхэр зилэ
Урейсей лэцэи зы Гуэсуз дьухуэ ди
Унафэщым.

Шэц кыытесхьэркыым ди Президе-
тым кыытхуигъува кьалэн псори зэ-
рыздэгъхьулэфыным», - шитхаш рес-
публикым и Изтащхэм и телеграм на-
пэклуэциым.

Цыхубэр зэрыпагэ, зэрыгушхуэ

КЪБР-м и Парламентым и Унафэщ! Егоровэ Татьяна республикэм и хабзэубзыху орган нэхъыщхэм и Президиумым и зэлүщ! иригъэклуэклэщ. Ар къыщызэлүихым, Егоровэ Татьяна депутатхэм ехъуэбъуащ махуэхуэ къэблэгъамкълэ:

- ТЕКИҮЭНЬГЭМ и махуушхуэр кызырыблаг-
нагмакпэ сытуалзу сынывохуэуэхуэ. 1945 гэм
намыггэм и 9-р цыбухуэр зырылагэ, зэрыгуу
хуэ, дэ кэралым и тхыдэм дышцэсклэ хатха
махуш. Хэку заушхуэм хэтэ дэ адэжым,
тылым и лэжхаклэхэр сыт шыгуйи дэ шапхэу
цытынух, хялхэа лыгмээр хахуагмээр, Хэ-
кур фыуэ зэралэгьамур зэрыгуэпжамэр
тыгыгушпунжым. Абыхэм фыэллэрхуэ дэ
лэрызэхэ дзышщыр, сыт хуэдэ гьэунхуны-
гэмэ дыхыцызгэкыр. Апхуэдэ махушхуэм
Урейсым шпысэхуэр дыззкыегьэуэ, иджыпсту
дэ луэх хэхам хэхуэ хэт дэ лыхыужхэр трэ-
гьэгүшхуэ, - жилац КьБР-м и Парламентым и
Унафэшым.

Егоровэ Татьяна кызыэхуэсахэм ехъуэхъуаш
узыншагъэ бьдэ щымыщлэну, бэлутлэлуншэу
псэуну, ехъуллэныгъэхэр ялэну.

Зэлүшлэм депутатхэр щыхэллэаш «Хэхины-
гэхишрэм референдумхэр ятеухуа республи-
кэ закон щхэхуэхэм зэхуэкныныгэхэр хэлъ-
хэным и лүэхүлэ» КЪБР-м и законом и проек-

Хэку заушхуэм Теклуэныгыз иныр дэ кэралым кызыршыцхыр илэс 79-р зырыркхым и цылыккыз нактыгызэм и 6-9-хэм республикэм шекүлэцлэц дээ-сэкүлэс автопробегыр. Хэку заушхуэм и лыкхыжхэм я цылыккыз лүзхур кызыргыцэлэцлэц Урысейм и ДОСААФ-м и цыналэц күүдауэм.

НАЛШЫК кыалэм «Мафиз мүүжыкхым» деж фэпэлэ пэклү шраггэкүлэкр, адэккэ лүзхум шыпачац цыналэцм и районхэм. Автобилэцхр ягьэцэрэцлэц Урысейм и нылхэмкэ.

Төлкім чытыспезэлхыащ Хэку заушхуэм и тхыдэм, абы шызэрха лыхуфужыгэм, зауэм лыгыз кышызыгэлъгуахэм хуагэфэща дамыгэхэм. Абы этащ куулыкчу шэхээр, жылагуэ лэжаклүэхэр, школаклүэхэр. Зауэм хэклүэдахэм дакыкэккэ яхушчыгуа нуужь, я фээплым үдз гэгъахэр тоалъхаш.

- 1941-1942 еклүэклә зауэр ди кьэра-
лым, совет сэлэтым я теклүэныгьэкк
иухауэ шытац. Ди шхьэр яхудо
гьэщхь зауэ губгьуэм итахэм, кьэра-
лым и кьэк|вэнум зи псэ ш|ззытахэм.

нобзм псэууэ кэса ди ветеран лъа-
плэхэм. Ди шцблэм ягцэн хуейд
тхьэд, зыхцалхэцхэ нэхьыкхэм
кьалткызука лъгым и анагыр, -
жилащ Урейсм и ДОСААФ-м и
Кэзбэрдэй-Балъкэр кудамэм и
Ветеранзм я советым и унафэцц
Махьыг Хусен. Абы кыхыгхэщ
Ветеранзм я советым шцблэм я
псэкушэ гэгсэнэгым теухууэ лэ-
жыгхэшхуэ зырыргэкүзүкыр икы
я шолхэм ныхьыццэхэр щеджэмэ
зэрагвлэр ажилащ.

ДОСААФ-м и лэжвакүэ Зэкүйү Мухэньд жилщ автопробегыр Текүэзыгэр кытхуэзыыхаэм ящыхыкүэ зэрызэхуэлар.

- Уасэшхуэ штаташ ди Теклуэныгэм. Дэ иджы абы дыхуэфэщэн хуейш. Нобэ зауэ луэху хэхам хэт ди шлалэхэм дакъяэтыпхъэщ, - жиһащ абы.

Автопробегым хэтхэр Хэку за-
ушхуэм и фээплүү республикэм
щылэхэм кышшыувылээрэ пэклүхэр
ирагъэклүэклэщ, зи псэ зытахэм
яхуэщыгъуаш.

ГЪУЭТ Синэ.

Гъэгүшхуэным и Іуэхукіэ
Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм
и Іэтащхьэм и Унафэ

Ильэс куэд лъандэрэ хьэлэлү зэрылъэжам икӀ цӀыхубэ хьыбарегъашӀэ ӀзнатӀэм зегъэужьыным хэлъхьэныгъэшхуэ зрыхуищам папщӀэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Ӏташхьэм и фӀышӀэ хуэщӀын **Къудей Владимир Жантемыр и къуэжм**.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм
и Iэтащхъэ КIУЭКIУЭ Казбек

Налшык кьалэ
2024 гъэм накъыгъэм и 6-м
№48-РГ

ЩІэблэр ягъасэ

Къызбэрдей-Балъкъэр Республикэм и прокуратурэм шалгуауалэр жхукъусэ къызгъэгъаджын хуэгъэса я лъэжыгъэм хуибудыгъ, и Ветеранхэм и советыр шыгыгъу, «Ладья» клубым шригъэклуэклэщ шахматымкIэ зэеуэ. Ар теухуат Теклуэныгъэ Иныр илъэс 79-рэ зэрырикъур зырдгъэлапIэм.

ТУРНИРЫМ хэтац прокуратурэм и лэжьякүэхэр, ветеран-хэр, абыхэм я унагьүэхэм ящыщхэр.

Зэхвээзэхуэм бжыпэр шаубыдац цыхуишым. Шыхь тхылъ шхьэхуэрэ саугьэтхэмрэ, апхуэдэуи Хэкур зыхьумахэм зэрэхьа лыгьэм теухуа тхылъхэр иратац эзпеуэм хэта ныб-жышлэхэм.

Эпеуэр егъэклэуэнымкӀэ къазэрдыдзӀэпыкъуам папщӀэ фышщӀэ хуащӀащ «Ладья» спорт школ» ӀуэхущӀаплӀэм и лэжыакӀуэху Къудей Русланрэ Щыхьмырзэ Фатимэрэ.

БАХЪСЭН Ланз.

Ди щхъэр яхудогъэщхъ

● ЖЫЛАГЪУЭ

«Полк уахътыншэр» -
сабий журналхэм

Теклуэныгъэм и махуэр зырыхэгъуу гуфлэу зылушэц. Балигъхэм я дежккэ ар Хэку зауэушхуэм хэкуэдэхэмр кыыхкыжыну зи насып кыыхахэмр ягу кыыцагъэкыж эманш. Сабийхэм я дежккэ ар дерс хэпынэ яхуэхуэ гуфлэгуэ зэлушэц бжыгъэншэр цыхуэзэхэц паллэц. Сыт хуэдэ ныбжэ цыхур итми, абы дыгъэ кыепсыр кыелъхыуэ, уафэ кыахъуэмр шылыэ шхуантлэмр и псэм щегъафлэ, мамырыгъэр гурэ псэккэ еухуэ. Къэбэрдей-Балъкъэрэм кыыщидэккэ сабий журналхэм «Полк уахътыншэм» кыыхилъхэ махуэцкэ жэрдэмхэм пэлэцлэ зыхуащакыым, гуапэу хыхъащ.

КъЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрэм адыгъэбзэккэ кыыщидэккэ «Нур», балъкъэрэбзэккэ - «Нюр», урысыбзэккэ - «Солнышко» сабий журналхэр дунейм кыетехъэн зэрырагъажьэрэ я лэжыгъэр кыидэклуэцкэ шцлэблэм я зэхэщылкыым зегъуажыным, я анэдэлъхубзэм пццэ хуащлэ кыэгъэтэджыным, кыыыхккэ лъэпкъхэм кыадэгъуэ-гурыкыуэ шэнхэбзэм шыгъэгъуэзэным, зи зэчир лъагэ я ныбжыгъуэ цыкылухэм я хыбархэр яхуэлэуэзэным, шапхэ зытелх хуэну нэхъыжыфлхэм я тхыдэжхэм шцлэгъэдэлуным толлэжэ. Накъыгъэ мазэм дунейм кыетехъэ кыидэккыгуэхэм я кыалэныр зыхъэщакырым.

Къэралышхуэм кыыщыхалъхэ жэрдэмэм тету, журналхэм я напкыуэцлэхэр хухахынуш нэхъыжхэм я фэеплэхэр хуэмэным хуэунтлэуэ «Полк уахътыншэ» жылагъуэ зэгъуэхъыным и лэжыгъэр зэригъэсым, ар унагуэу тхыдэр хэлущылыу шчыным, къэрал-псэ тхыдэм и жыпхэм игъуэвэным ехэллэуэ зэригъэпэц жэрдэмхэм.

Журналхэм кыетехуэну тхыгъэхэр теухуауэ шчытынуш Хэку зауэушхуэм хэца ди нэхъыжыфлхэм я лыгъэм, зэрэхъа хахуагъэм, Теклуэныгъэм шчылушэм зыхащлэ гурышлэм, кэзкыуэжэ нэужэ, кыыыхкыжэжэхэм яла дуней гуфлэгуэм. Ялэуэжыну шцлэгъуэуэ, ауэ шчыплэрэ лэмарэ ямылу гуыкыкыж кыудейуэ кыанэ хыбархэр дилэпкэ илэс кэс журналхэм традзэнуш, цыху нэхъыбэм лъагъэлэсынуш.

Кыыхэгъэщын хуэйц ди шчыналъэм шчыкыуэ лъэпкъыбзэхэмккэ дунейм кыыщитэхэ сабий журналхэм япэ тедзэгъуэу кыетехуэну тхыгъэхэр КъБР-м и Архив кыулыкыуцлэпэм зэригъэхъырыр, ар сабийхэм кыазэрыгурылуэну бзэм журналхэм я редакцияр зэрэлэжыкыр.

ШУРДЫМ ДИНЭ.

Сакъыныгъэр нэхъыщхъэщ

Къэбэрдей-Балъкъэрэм и Оперативнэ штабыр республикэм шылсэхуэмр абы и хъэцлэхэмр йохуэхуэ Теклуэныгъэ Иным и махуэушхуэмккэ иккэ ахэр кыыхуреджэ сакъыну, терроризмэм зыщыхуэмэнымккэ хабзэхэр ягъэзэцлэну:

- шчытыккэ кызырмыкылуэхэр, дыкъэзыухуэрейхэм я дежккэ шынагуэу кызышэцккэ хуэнухэр кэвмыгъэхуэ;
- автотранспортыр абы хуэхэа шчыпхэм деж шыгъэуэ;
- хъэлшыпхэм, автомашинэхэм шэч яхуэфшамэ, алхуэдэуи теракт ирагъэкылуэну мурад зэралэм, кыагуэуэ лэпкъысхэмр, пкыыгуэхэр цыхуэхэм зэрагыным фыщыгуэуэуэ, шцлэхъаджэ-гъэ лэжыным пыщлэхэм ятеухуа хыбар гуэр кыфлэрыхэмэ, хабзэхуэмэ лэнатлэхэмр экстреннэ кыулыкыуцлэпэхэмр иккэ шчыпхэмккэ хыбар еугъащлэ;
- хабзэхуэмэ лэнатлэхэм я лэжыкылуэхэмр цыху куэд шчыэхуэс луэхуэр шцлэгъэккэ хабзэр кыызгъэпэцшынымккэ жэуап зыхъэмр кыагъэхуэр вгъэзэцлэ.

Дэтхэнэ зы хыбарри нэсу кыапщытэнуш, кыалэрыхэ псоми ятеухуа луэхуэр зэрагъэкылуэнуш, цыхуэхэм я шынагуэуэнагъэр кыызгъэпэцшыныр папщлэ.

КъБР-м шчылэ Оперативнэ штабым шэч зыхуащылэм ехэллэ хыбар кыалэрызгъэхъахэр хэлущылыу шчыныкуым, апхуэдэуи фыцлэц яхуэцлэ республикэм шылсэхуэм зэрызэхэщылкыым папщлэ.

- «Линэ пщтыр» телефонэр:
- КъБР-м шчылэ Оперативнэ штабым: 48-15-48;
- Урысей ФСБ-м и управленуэ КъБР-м шчылэм: 48-15-81 (дзыхэ зрагъэз телефон);
- КъБР-м шчылэ МВД-м: 40-49-10 (плыыр часть), 49-50-62 (дзыхэ зрагъэз телефон);
- Урысей и Следственнэ комитетым и Следственнэ управленуэ КъБР-м шчылэм: 77-64-22 (дзыхэ зрагъэз телефон);
- Урысей МЧС-м и Управленэ нэхъыщхъуэ КъБР-м шчылэм: 39-99-99 (плыыр часть).

КъБР-м шчылэ Оперативнэ штаб.

Хэкур фыуэ ялъагъун папщлэ

Шхъэлыкыуэ сабий сад №2-м шцлэгъуэ Теклуэныгъэм и махуэушхуэм ехэллэ пшыхэ. Абы и гъэсэнхэр кыеджэц зауэмр Теклуэныгъэ Инымр теухуа сабий усэхэм, ягъэзэщлэш уэрэдхэр, 1941-1945 гъэхэр кыыыхъэщжэ теплэгъуэхэр ягъэлэгъуащ. Шцлэблэм Хэкур фыуэ ялъагъуу, гуцлэгъуэ яхэлэу, блэклэм пццэ хуащлэ кыэгъэтэджынымккэ апхуэдэ луэхуэуэхэр сэбэп мэхъу.

Мы махуэхэм

Накъыгъэм и 9,
махуэу

- ♦ Теклуэныгъэм и махуэуш
- ♦ Шчыпсэу шчыпхэр зыхуэж бзухэм я дунейпсэ махуэуш
- ♦ Захуагъэм тету сату шчыным и дунейпсэ махуэуш
- ♦ 1910 гъэм кыалъхуащ режиссёр, КъБР-м гуыздэжжэмккэ шчыхэ зилэ и лэжыкыуэ Мыд Хъэжмусэ.
- ♦ 1927 гъэм кыалъхуащ Социалист Лэжыгъэм и Лыхуэж Бахъ Нарзан.
- ♦ 1927 гъэм кыалъхуащ къэрал лэжыкыуэ, УФ-м шчыхэ зилэ и связист Ефэнды Батий.
- ♦ 1927 гъэм кыалъхуащ Социалист Лэжыгъэм и Лыхуэж Тхъэкъуахуэу Башир.
- ♦ 1931 гъэм кыалъхуащ Социалист Лэжыгъэм и Лыхуэж Пэнагуэ Азэмэджэрий.
- ♦ 1933 гъэм кыалъхуащ КъБР-м шчыхэ зилэ и артист Сэкрэк Мухъэдин.
- ♦ 1943 гъэм кыалъхуащ КъБР-м шчыхэ зилэ и артист Атэлык Къэралбий.
- ♦ 1951 гъэм кыалъхуащ мэкъу-мэш шчыныгъэхэмккэ доктор, УФ-ми КъБР-ми шчыныгъэхэмккэ шчыхэ зилэ лэжыкыуэ Блий Станислав.

Дунейм и шчытыкынуэ
«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымккэ, республикэм пшэр теухэ-теклыу шчытынуш. Хуабэр махуэм градус 13 - 17, жэщым градус 11 шчыхуэнуш.

Накъыгъэм и 10,
мэрем

- ♦ 1916 гъэм кыалъхуащ Совет Союзым и Лыхуэж Къуэныкый Назир.
- ♦ 1929 гъэм кыалъхуащ усакуэ, КъБР-м шэнхэбзэмккэ шчыхэ зилэ и лэжыкыуэ Хъэлупыс Лолэ.
- ♦ 1937 гъэм кыалъхуащ усакуэ Хъэцкылу Хъэсэн.
- ♦ 1944 гъэм кыалъхуащ къэрал

лэжыкыуэ, экономикэ шчыныгъэхэмккэ доктор, профессор Цоджэн Мухъэмэц.

♦ 1948 гъэм кыалъхуащ усакуэ Къуэныкый Хъэлшэц.

Дунейм и шчытыкынуэ
«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымккэ, республикэм уэш кыыщешынуш. Хуабэр махуэм градуси 10 - 11, жэщым градуси 10 шчыхуэнуш.

Накъыгъэм и 11,
щэбэт

- ♦ 1934 гъэм КъБР-м Промышленностымккэ и управленэ кыызэрагъэпэщаш.
- ♦ 1931 гъэм кыалъхуащ фило-софие шчыныгъэхэмккэ доктор, профессор Афэщыж Марат.
- ♦ 1969 гъэм кыалъхуащ КъБР-м и Правительствэм и Унафэц, республикэм шчыхэ зилэ и экономист Мусуков Алий.

Дунейм и шчытыкынуэ
«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымккэ, республикэм уфауэ шчытынуш. Хуабэр махуэм градус 11 - 16, жэщым градус 13 шчыхуэнуш.

Накъыгъэм и 12,
тхъэмахуэ

- ♦ Медсестрам и дунейпсэ махуэуш
- ♦ 1954 гъэм Налшык политехникэ техникум кыыщызылахащ.
- ♦ 1916 гъэм кыалъхуащ Социалист Лэжыгъэм и Лыхуэж Аргун Изубэчыр.
- ♦ 1917 гъэм кыалъхуащ Абхазым и цыхуэбэ усакуэ, Социалист Лэжыгъэм и Лыхуэж Шинкубэ Бэгрэц.
- ♦ 1920 гъэм кыалъхуащ КъБР-м шчыхэ зилэ и артист Хъэщыкый Билал.
- ♦ 1935 гъэм кыалъхуащ публицист, КъБР-м шчыхэ зилэ и журналист Уэрыш Нурхъэлий.

♦ 1936 гъэм кыалъхуащ шэр-джэс еджагъэшхуэ, луэрыла-тэдж, КъШР-м шчыхэ зилэ и журналист Брат Хъэсин.

♦ 1984 гъэм кыалъхуащ «Адыгэ псалэ» газетым и сурэттех Къарей Элинэ.

Дунейм и шчытыкынуэ
«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымккэ, республикэм уэш кыыщешынуш. Хуабэр махуэм градус 12 - 13, жэщым градуси 11 шчыхуэнуш.

Накъыгъэм и 13,
блыщхъэ

♦ УФ-м и Тенджыз Фыцлэ Флотым и махуэуш

♦ 1913 гъэм кыалъхуащ тхакыуэ, КъБР-м шэнхэбзэмккэ шчыхэ зилэ и лэжыкыуэ Гуэбж Мухъэдин.

♦ 1924 гъэм кыалъхуащ Урысейм и Лыхуэж Къардэн Уэхъид.

♦ 1939 гъэм кыалъхуащ УФ-м пццэ зилэ и ухуакуэ, УФ-м пццэ зилэ и гуэгуэхуэ, «Мостстрой» ОО-м и генералынэ директору лэжэ Джэрыджэ Къаншо-бий.

♦ 1965 гъэм кыалъхуащ КъБР-м, Ингушым шчыхэ зилэ я артист Зеушэ Изуэс.

♦ 1969 гъэм кыалъхуащ усакуэ, драматург, УФ-м и драматург-хэм я злэуэм и лауреат, КъБР-м шчыхэ зилэ и журналист, «Горянка» газетым и редактор нэхъыщхъэ Къаныкыуэ Заринэ.

Дунейм и шчытыкынуэ
«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымккэ, республикэм уэш кыыщешынуш. Хуабэр махуэм градус 12 - 15, жэщым градуси 8 шчыхуэнуш.

Зыгъэхъызыр
щхъэщэмыщлэ Изэс.

Лъэпкъ лущыгъэ:

Хэкум игъэгъушхуэр
хахуэ мэхъу.

Бзэ зимы лъэпкъыншэщ

Хамэщым щыпсэу ди лъэпкъэгъухэм ящыщу адэжэ лъахэм кыиыхэжа адыгэ шалэгъуалэм ядэлэжъэныр, абыхэм я луэху зытетым зыщыгъэгъуэзэныр, я еджэныгъэр зэрэкъуэкым кълэпыллыныр, я лэжыгъэр зэрызэтеуэм и нэлэ тегъэтыныр Дунейпсо Адыгэ Хасэм зыиуагъуэж кълэн нэхъыщхъэм ящыщ. А пщэрылхэр гъэзэщлэ хъун папщлэ, ДАХ-м лэжыгъэ зыбжанэ ирегъэкъуэк. Абыхэм хуэбздэ КъБР-м Лъэпкъ Луэхуэхэмр жылагуэ пэхуэщлэхэмкэ и министрствэмр КъБКЪ-м Цыпныгъэ Аслъэн и цэр зезыхъэ и Адыгэ шэнхэбзэ центрмр ящыгууу иригъэкъуэк жэрдэм щхъэпэхэр.

АДЫГЭ ныпым и махуэм и жъауэм цлэту зэхашамы, зэлү-бзэм, лъэпкъ хабзэхэм ехъэллэ луэхугуэ гъэщлэгъуэн куэд кыиыщлэгъащ. Абы кыиыхъа адыгэ студентхэм гупитлэ загъушри, тхыдэмр луэрылуатэмкэ ябгъэдэлэ шцъныгъэмкэ зыкыуэкъуу хъэрхуэр гуи-мыхуж ирахъэкъащ. Кыиы-нэмыщлауэ, шалэгъуалэр адыгэ усакуэхэмр тхаклуэ-хэмр я лэдакъэщлэхэм ящыщ пычыгуэхэм гуклэ къеджащ, къэфэкълэм зэрыхуэзэр ягъэ-лэгъуащ, лъэпкъ макъамэ лэмыспымхэм пыиналэ зэ-мылзукъыгуэхэр кърагъэ-кълэщ.

«Кыиыхъэкыр гурылуэгъу-ми, хамэ шцъиналэхэм кыиыкы кыитхуэкълэж ди лъэпкъэгъу шалэгъуалэм ящыщ адыгъэ-зэр зыщлэр машлэ дидэщ. Ауэ ар зэзыгъэщлэну хуэмейуэ зы цыху закъуи яхткъым. Дэ едгъэкълэуи курсхэм кыагъэ-лэгъуащ бзэр абыхэм шцъ-хуи кыиызэралхуатэр, уеблэмэ, игъуэ шихуэкълэ, кыагъэзбэпы-ну зэрыхуэщлэхуэр», - жилащ иригъэкълэуэ лэжыгъэм гуа-пэу хэллэж, хамэщлэ кыиыкы

ныбжыщлэхэм адыгъэбзэмкэ ядэлажэ Щомахуэ Алэнэ.

КъБКЪ-м адыгъэбзэмр ли-тературэмкэ и кафедрэм и унафэщлэ, профессор Тымыжъ Хъмыщлэ фыщлэ яхуиуащ, зы-щыщ лъэпкъым лъэ бидэкълэ яхуэжыну хуей шалэгъуа-лэм. «Си кыагъэпэр зымыщлэ, зи бзэр зыфлэкълэуэ цыхуэр лъэпкъым щыщу кыиыгуэ-лэуэныр. Апхуэдэхэм еплъыт-мэ, фэ фи зэфлэкълэуэ жыжэ нэсаш, фи гуащлэ фемыблэ-жу бзэр зэгъэщлэным иужэ фитмэ, кыиымыхуэлэн шцъ-кыым. Фелэкълэуэ, зыуэщлэ!», - захуиуэзэщ нэхъыжым адыгэ шалэгъуалэм.

КъБР-м Лъэпкъ Луэхуэхэмр жылагуэ пэхуэщлэхэмкэ и министрствэм лэцлэгъэллэ Дза-сэжэ Андзор студентхэм утыку кърахъа лэжыгъэм шыгу-фыкълэщ, зылэрагъэхъа еху-лэныгъэхэм зэрыригушхуэри кыиыгъэщлэщ. «Си япэкълэ кълэсплэхэм жалар ядызълэ-гъэ - бзэр умыщлэмэ, лъэпкъым ущыщыжкыым. Едгъэкълэуэ луэхугуэхэм мыхъэнэ зэралэр, абыхэм кълэпкъуэ фыгуэуэ уи лъэр жан зэрищлэр мы зепе-

уэм нэрылагуэ ищлэщ. Хэкум кыиыжэхэм абы и акъужыкыр кыиызырелъэщлэхэм и щыхъэт налуэ хъуныуэ и анэдэлъхуэбэр зригъэщлэмэ, и лъэпкъ хабзэхэм кууэ зыщы-гъэгъуэзэмэ. Фэ ар кълэн зыщыфщыжкыи иккы зэвгъэ-улащ. Тхъэм фригъэфлэкълэуэ!», - жилащ Дзасэжэ Андзор.

Дунейпсо Адыгэ Хасэм кыи-хылхъэ жэрдэм зэмылзэ-жыгъуэхэм я гугуэ шцъылым, ДАХ-м и хэщлэпэм и луэхуэхэ-Нанэ Лерэ кыиыгъэщлэщ абы-хэм я нэхъыбэр студент шалэгъуалэм я лъэпкъ гурыщлэр кыиызэщыгуэныр, аджэхэм кълэщлэна шэнхэбзэ шцъыным я гур хуэгъуэушыным, лъэпкъ хабзэхэм я шцъжыуэр дэнэ шцъыплэ щымыпсэуым, абы цагъэлуным зэрыхуэгъэспар. «Гуапэщ зым кыиыхылхъэ жэ-рдэным адрейхэр кыиыгуэуэ-р лъэпкъыр хуэмэнэгу хуэ-нэтлэ луэхугуэхэр зэфлэхэ зэры-хуэр», - жилащ Лерэ.

Зепеуэм хтэхэм ДАХ-мр КъБР-м Лъэпкъ Луэхуэхэмр жылагуэ пэхуэщлэхэмкэ и министрствэмр кыагъэ-дэкълэуэ фыщлэ тхылхэр ира-тащ, тыгъэ зэмылзэжыгъуэ-хэмкэ ягъэгъуащ.

Кыиыгъэщыны хуейш жэрдэм шлагуэр жылагуэ зэкъ-тыклэмр гупсысэкълэмр зэ-гъэжыным хуэунэтлэ Прези-дент грантхэм я фондым кы-хэллэ мылькымкэ кыиызыр-эрагъэпэхэр.

ЩХЪЭЩХУЖ Инал.

Луащхъэмахуэ даха ныпхэр

Нэмыщхэм я лъэсырызекълэу полкищэр танк дивизэрэ зэ-тезыкълэуэ шцъа 115-нэ Къэбэрдей-Балъкэр шуудзэм хтэхэр хахуэу щыжэкълэуэ Мартыновскэ районмр (Ростов шцъина-лэм шыщлэ) ди республикэмр зэпыщлэныгъэ дахэхэр зэ-хуэлэщ. Ди лъыкълэуэкълэуэхэмр Мартыновскэ районмр и шцъыплэ администрацимр илэс 14 хуауэ зэлэжэ луэхугуэхэм я фыгъ-гъэкълэ, шуудзэм хтэхуэ хыбарыныш хъуа, хэкълэуэ лъыкълэуэ-жэ бжыгъэхэм я цлэ-уэцлэхэр ягъэбелджылыжащ.

МАРТЫНОВСКЭ районмр и зы курыт школым 115-нэ шуудзэм и цлэр зэрехъэ, абы хтэхэм я лъыкълэуэ кыиыгъэщлэхуэу шцъыплэ музейм, апхуэдэу Мартыновскэ Иным и зы уэрамым «Къэбэрдей-Балъкэр» цлэр флэащ, ди лъыкълэуэхэм я цлэр зэ-зыхъэ уэрамхэри ялэщ. Ростов шцъиналэм апхуэдэ гулыгъэ мы лу-хуэм зэрыхуищым папщлэ, я ныпыр луащхъэмахуэ мызэ-мытлэуэ да-хэщ.

Къэбэрдей-Балъкэрмр Мартыновскэ районмр я зэпы-щлэныгъэм шыхъэт тэхуэу, 2014 гъэм псейуэ 60-рэ уздыгъейр пкъэхуейуэ 60-рэ хасэну яшэри, «Зэныбжыгъэгъуэм и лъэс лъа-гуэ» луахуэу шцъащ. Аллеер 2015 гъэм лэгуэуэ кыиыгуахат, Нал-шык - Мартыновскэ Ин шхуей зекълэуэ ирагъэхъэллэу.

Республикэ унафэщлэр ди дэлэпыкълэуэгуу, «Мартыновскэ Иным и шцъыгу» цлэр флэащ метр 3375-рэ зы лъагъэ бгым, - жэлэ Нарткълэз техник ныбжыщлэхэм я станцим и дзэ-хэлкэс цент-рым и унафэщлэ, илэс 40-м шцъыгуауэ шцъалэгъуалэр хэкълэуэ-гъэсэным пыл лъыкълэуэкълэуэ гулым хтэ Гулэжым Беслъэн. - Зэныб-жыгъэгъуэм и лъэс лъагуэр зыхуей хуэдгъэгъуэн кыиыгъэщлэты, Урысейм лэцлэкълэуэ зэщлэуэзэа и ксарухэмр ДОСААФ-м и Къэбэр-дей-Балъкэр кудамэмр я ветеран Мацъхуэ Хусенрэ сэрэ КъБР-м и Жылагуэуэ палатэм и унафэщлэ Берд Хъэрэталей зыхуэ-дгъэзэщ. Абы и лъэлэуэ, Налшык горзеленхозым и унафэщлэ Отаров Махъий псейхэр кыидиташ, ахэр шцъыплэм нэдгъэгъуэныр кыи-хуэзригъэпэхэщ. «Дзэтекстильпром» ООО-м и унафэщлэ Агълэыкэ Аслъэн. Мэлыжыкълэуэ и 10-м «Дзэтекстильпром»-м и водителъ Балаев Заур и гъуэсу псейхэр пщэдджыжым машинэм идгъэ-гъэри дэжъащ. Мартыновскэ районмр и лъахуэуэ музейм и бжэлупэм псейуэ тлэу шцъыгъэщлэщ, 115-нэ шуудзэм хтэхэмр абыхэм ятехуауэ тхылэ кыиыгъэщлэным елэжэ Мартынов Алек-сандррэ я фэеллэуэ (музейм) и унафэщлэ лэжъащ. Кыиыгъэщлэуэ пщэдджыжым псейхэр шыхъэтэм кыиыгъэзэщ Мартыновскэ районмр Мартыновскэ Инымр я шцъыплэ администрацимр я лэ-жыкълэуэхэр, «Своих не бросаем» волонтер гулым хтэхэр, лъыкълэуэ-хэр, «Пашэхэм я зэщлэхъееныгъэ» зыгухъэныгъэм хтэ шцъалэгъуалэр.

Луэхуэм ирацлэкълэуэ пэклум Мартыновскэ шцъиналэм шцъыгуэхэм фыщлэ кыиыгъуащлэщ, я зэпыщлэныгъэр зэрагъэлэ-пэм папщлэ. Хъэщлэхэм бысымхэм жралэщ, 115-нэ шуудзэм хтэ-хэм я фэеллэуэр зэрахуэуэр зэрагуагъэр. Районмр и лэцлэхъэ Дя-конов Олег ирацлэщ шуудзэм хтэхэм лыгъэ зэрызэрэхуэр илэс 80 шцъыкым ирихъэллэуэ, луащхъэмахуэ и зы лъагълэуэ Ростов шцъ-иналэмр Мартыновскэ районмр я нып дахэхэр.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

«Ветераным деж - хъэщлэпэ»

Апхуэдэ флэщыгъэ зилэ урысейпсэу луэхуэм хтэу Текълэуны-гъэ Иныр кыиызырхэр илэс 79-рэ зэрырикуым и шцъыкълэуэ ягъэлэпэхэщ Хэку зауэхуэм хтэа Караганов Нико-лай. Нэхъыжым и деж еблэгъащ КъБР-м лъэпкъ Луэхуэхэмр жылагуэ пэхуэщлэхэмкэ и министр Клэурашын Анзоррэ Урысейм и ФАДН-м и шцъиналэхъэхуаку луэху-щлэпэм и унафэщлэ Разживин Сергейрэ.

1943 гъэм Караганов танкым пэщлэрт артиллерием хагъэхъауэ шцъащ, Зауэ гугъуэуэм шцъыхам ар илэс 17-м иту арат. Нэхъыжыкыр Къэзэхъастаным шцъыщ, ауэ игъащлэ лъан-дэрэ шцъыспэр ди республикэщ. «Сыадыгъэщ, сыбалкърэщ иккы сыурысщ. Сэ куэд шцъауэ сыщопсэу мы шцъиналэм», - жэлэ езым.

Ветераным яхтэщ Польшэр хуит кыиыщыжыжэхэм. Те-клэуныгъэр ди кълэралым кыиыщыжым ар Берлин шцъытэ. Зауэ нэужым иджыри илэсхитхуэкълэуэ кыиыкыуэ ищлэщ Германиям шцъыгуэ. Кыиыгъэзэхэ нэужэ, Тырынауэ бгы комбинатым шцъ-лэжъащ. Зауэм зэрызэхэм шхъэкълэуэ кыиыгъэщлэхуэуэ Хэку зауэхуэм и ещанэ дамыгъэр зилэ орденыр, «Польшэр хуит кыиызрищыжым папщлэ», «Хахуагъэм папщлэ», Жуковым и цлэкълэуэ медалхэр.

ГЪУЭТ Синэ.

Зыгъэхъэзырар **УЭРДОКЪУЭ** Женьщ.

Теклүэныгээр кытхуэзыхьахэр

Зэманри зыпэмылгээш лүэху-
гүэшхуэхэр тетш мы дунейм.
Клүэ пэтни нэхэ лүлүш зыхы-
бошцэ абыхэм я инагыр, цыху-
бэм и кьэклүэnum папшцэ мы-
хьэнзүэ ялар. Апухэдэхэм
яыншцэ 1941 - 1945 гэхэм
еклүэклэ Хэку зауэшхуэр.

СЫТ ДЭ тцлэр заум теухуау?
Зээр гувзгызгэц, гуауц,
нэлс. Унэ кэсэ бжэм тулуаш
ар, дэтхэми гүлгээрү ирхизэ;
анэхэм афлэкүудаш а күүээр,
цыхүбүхэм - а шхэгзүсүээр,
сабихэр адэнш ицлш. Цыхү
мелунхэр пхыклш а жыхьэ-
нымэм, гугуехэ дэдхээр ягь-
ваш, ауэ кэмьыланджуэ текүл-
ныгьэр кхакын яхууэфлэкш.
Ар и шхьэтцэ шхүхүцлээр, эзыр
ээрзыхуауэ зыцлэ цыхүм хууэ-
флэмькын дунейм зэрэмытэм.
Экүм кхьыцшэцшжа зауэл
хуухээр псууэ иджыи, маху
кэсэ абыхэм а жыгьээр нэхэ
машцл хьүми. Цыхү акылым
ехүмэ д нэхьжыкьфлэкш а дуней
тетькылм, а хуахугэм теухуа
гукьэкьжээр. Атлэ гуагалгэм,
мамыргыгэм, цыхүгэм дх-
хуагасуэ ахэр дэ гүм ирерьлэ.

Зауум ахлахуу лүүхүүхэр дэ нэ-хьыбэзү кызыэрытцшэр тхьлэ-хьэрц, ауэ зауэ гүэгуум пхькхя цыхуухэм я гукъэккыжжэр ауи пэ-хьунукуым абыхэм. Къэсынущэ зман Хэку зауэшхуэр цэ нэгү шкэклахэм яшущу зыри мыпсэу-жү. Араш абыхэм я хьыбархэр дихуэсакыу тхьүмэн, кыгтцэ-хьуэ шкэлблэн едгээшлэн шы-хьвэй.

Ди лхэахгэу мин 60-м шиггү
пэшилташ нэмцэ зэрлхгүа-
клүхэм, ахэр Хэку заушхуэм и
фронт псоми лүташ. Бийм еза-
уэрт псори, зышыц лэпхкым,
зэрлхгэ диным емылгытауэ.
Абыхэм яшыц куэд я благгэ-
хэмрэ лыхлххэмрэ кхэхүклү-
жакым.

Куздым ылыгъы шчызэрхашъ, кудзи жэкүддаш Сталинградъ деш шекүлэк 3хэуэ гуашъэм, апкүдэуэ Белоруссием, и тасхъэуэш гупым этэхэш. Махуэ 900-кӀ нымыц зэрхытуу-күлэхэм ылыгъа Ленинград зы-хуэмахэм ащыдшаш ди шӀалэр, Москва и деш шекүлэк 3ауэ гуашъэм я зэфӀкӀ кышӀагъ-элъ-э-гуашъ, Кавказь кыргызын папшӀ-гитлерьдэм иригъэкүлэк ыбгъэркүлэуныгъэхэм ылыгъ-э-хуэ зы кӀару мыкӀуэушӀ кышӀа-күлэкшаш ди зауэлӀым, ахэр зы-дыккыби ягъашӀым шчысхьа-кызын. КъэбзедӀ-Балькырым и кӀуэ пажжэмэр инхуэ хахуэмэр ащыш кудзым я псӀр шӀаташ ди кӀэралым и хуитынгъаш.

КъБР-м и Архив луэхушлэлэм тхыдэщэм и дэфтэрхэмкэ и центрэм и управленэм шыз-хуэхьсахэм я нэхъ къулейш КъБР-м егъэджэныгъэмкэ шыхь

ХъзкIуаша Евгений

Белорус тлсхъэщлэххэмрэ абыхэм яхэта ди хэкуэгъухэмрэ.

Хьэкиуащэм и фондым хэлъ дэфтэр гъэтылътыгъэхэр.

зи́л и ла́жьба́клү, тхы́дз шцёны́-
гэ́хэмкё́ кандидат Хы́кылау́дз
Евге́ний (1928 - 1993) и фон́д
№Р-972-р. Пысымо́хэр, дэфте́р-
хэр, картэ́хэр, сурэ́тхэр - тхы́льым-
плэ́хэм кы́атош тхы́дз псо. Хы́ббар
кы́лапэлау́ш фронты́м кы́лаэхэм
а фы́гьгэ́клэ́ хэ́лүшы́лү хы́ауш лы́-
ху́жы́экэм я́ гы́ащэм шы́ш
лы́хэ́хэр, я́ лы́гьгэр. Фрон́т пысы́-
моу́ Хы́кылау́дз зэху́хы́сэхэм
(ахэр то́ми 7 мэ́хы, напэ́клүу́ц
800 кы́зышэ́лау́бэ́д) кы́ахы́-
боджы́кл лү́хушху́ц, цы́хы гы́а-
щэу, ду́ней те́тыкы́л, гу́рысысэ́клү
шцэ́лэм зы́н я́гы́гупы́цл мэ́хыу-
ну́хэр, зы́ лы́гьгэр ша́пкы́у кы́ады́-
гу́эгу́рыкы́лэн ху́ейхэр. Абы́ кы́-
хош Кэ́збэ́рдэ-Ба́лькэ́рыср
хы́ауыму́ 37-нэ дзэ́ кы́удейм шы́ш
сэлэ́трэ офи́це́ру ми́ни́йрэ шцы́-
хым шцы́гэ зэху́ы́кы́лэуа́р.

Белоруссием и Коммунист партым и Центральнэ Комитетым и деж шылагыш Партым тхьдэм-кiz и институтым и дэфтэр хьума-пизм Хьэыкляушэм кышчигьуагьаш белорус тlахьшэжхьэм я гьусаа деж хьэкуьгьухэм лlыгьэшхуэ зы-рысэрхьахэм шыхьэт тыхуэу тхь-лэымлэхэр. Псалъэм и хьэтыр-кiz, абыхэм яшчыш Мэрэзхуэу кьуажэм шыш Шэвлэокъэ Аман.

Зэхээ гуащлэм үлэгэ хьэлтэ
 шихыба шлалэр нэмцэхэм яа
 гээр хури гугуыг ирагхыат.
 Концлагерын кыкусыкыжа
 иуж, ар яхыбах Беларуссием
 тлэхьэзлэхэм икли и нйб-
 хьэгьгуу бийм ялзшкүлүздахэм
 яль ишцэжынымклэ хузэфлэ
 кыггэнакымын. Белорус мээхэм
 нэмцэ күд шлэцэыкында ил хэ-
 кузгүхэм яшчыц Кулчавес Ма-
 хтыг, Боровички Иван, Күзэжы
 Илья, Таранов Иван сымэ, нэ-
 гүшэцэри.

Ди кызаралым и кыалашчыз Москва зыкыумахэм яхтэж и гъэцхэр иухыу фашистхэм ериш шу янэццэла командир хажуэ Елукыэ Хъанджэрий, Налю Ахъмэджан, Накуэ Михаил сымэ, нэгъуэццхэри. Адрей лэпгъэкхэм кыахъагъахэм хуэдз, адыгъ куэд хэтэж революцишым я кылэз Ленинград хут кызчыжьыным. Апхуэдэж Совет Союзым и Лыхъуэжыу Байсултанов Алим-рэ Иуан Хъэсэдр, жы кыхъуль-тэзеху Къфзо Арсен, Къзыан Мухъэмэд, Ахымын Дмитрий, Мокишин Николай сымэ. Севастополь и шхъэуитыныгъэм шхъэуаш капитан Джатэжыкыуэ Хъажпагуэдр абы и завулгъэмоз.

Совет Заполярём гитлеры-
дээр уугум иту шызэтезыкута-
эмн яхэтш Прохладнэ кэалэм
щыц, Совет Союзым и Лыхужь
Диденкэ Николайрэ Старэ
Шэрэдж кышцальхуа Хэмдэху
Баширрэ. Ди кэрыалышхуэм
ишхээрэ гьуналпкээр зыхүмэ
Ишхээрэ Дзэ-Хы флотым и уна-
фэцшү шытацш Прохладнэ кэ-
алэм кыдыкыца Головок Арсений.

Калиндгад зогхуумахэмнэ ях-
гаш ди хэкузгүхэр: Бозийхэ Куш-
бийрэ Ахьмэтрэ, Мэлбэхуэ Тим-
бурэ, Шыбзыхуэ Къэралбий,
Соттаев Адэлджэрий, Совет
Союзым и Лыхуужьхуэ Кузнецов
Василийрэ Атаманчук Григорий-
рэ, нэггүзшэ кузди.

Бийм и гъуз Берлин щыхэклуэ-
да гвардием и командир, майор
Чаурыз Мамышэ Теклуэныгъэ
Иныр къэтхыным зы махуэ за-
гъуагъагъа дээр итэщ.

Франджы коммунистхэм я гъусэу франджы щыналъэм нэмыцэхэм щезуаш УнащӀз Сэ-кыд.

Нэмээх зэрлэгхүяахуужам
пэцэтхэхэм яхтаж Кэзбэрдэй-
Бальчэрым и бэзлүхүжэ ха-
луушэр. Абыхэм яцыш күэд,
эцэгшэ ялцожь, ялцэжэтайш
хистхисхэм. Алхууцэжэ Шыхуу-
Бализ, Уэрээшэ Тамара, Обөөвэ-
хылимит, Бородаевэ Дарьё,
Грудинца Антонина, Сасыкэ Ма-
рия, Жанказиевэ София, Кьюма-
ловэ Хужы, Шортэн Таужан, Пав-
ловэ Клавдия, Күзүлүжэжэ
Фатимэзэ Марьянэр, нэгүзүш
күеди.

Кърымыр хуит къыщашыжым,
1943 гъэм и дыгъэгъазэм, лыху-
жыгъэ зэрихъу хэкӀуэдащ зи
ныбжыыр илъэс 28-рз ху, Совет
Союзым и Лыхуужь, гвардием и
капитан Къанкъуэщ Ахмэдухан.

1944 Карель фронтым шау-
клаш Къэхъун къуажэм къыдэкла
колхозхэт, фашист офицеррэ
сэлэту 86-рэ зыукла снайпер лэзэ
Жамборэ Шэуал.

Завэм и етүанэ илъясыр еклүэ-

клырт Тхьэмлөкхуэ Хьэсэн лагымхэр зыкэрцицэу бийм и танкым зыцыппэшидзджам. Иужы-луэклэ ктуршыбгэм хуэдэ Багъ Абу Гостеллэ Николай ейм ещхь лыгьэ зэрйхьаш, танкист Алажэ Хьэмид нэмыцэхэм я аэродромы епыллыри, кхуьхьытатзу 12-рэ зенит Иэцхуэ 3-рэ игьгэаш.

Кэбэрдей-Балъкъырым и 115-нэ шуудзэм и политрук Хьэгъз-жэй Талэ и зауэлхэр шыгъуу фашист куэд дьдэ зэтриуклаш ики езыр хэклүэдаш. Абы и шыгъэм үлэгъэ пшыкълбл тешаш.

Лыгъэ ин ззрахъаш цэху-
рылажэ Осанов Хьэсэн, цыху-
бэм и лышцэжаклукху Козуб
Шурэ, Алибеков Муштафа, Ма-
гон-Бобровскэ Ларисэ, Тимошен-
кэ Рае, Майсурадзе Женя, пио-
нер-тхасхъшцэхху Шаваев Хьэ-
мидрэ Ковалёв Алёшэрэ, нэ-
гъушц кудмэ.

«Кэбээрдей-Балькээр Республикаим и чыыхуур хэкуусуу гэсэн» программим гэзээцлэ-
ннм инпэ итгэ, КЭБР-м и Архив
лүхүшүлэллэ тхыдээшм и дэр-
тэрхэмкэ и центрым и управле-
ннм шх-шхчүхүрэ кызырзе-
гэпээ гээлгээгуунынгээр.
Абыхым утыку кышрахыг дэфтэр
гээшгээгуунээр, апхүдээхэм тра-
ха сүрэтээр, курыт едлалпэм
шлээхэм папшэ дэрс зэлүхээр
ирагхэлүкэл, студентхэм лекцэ
кыяхуоджэ.

1995 г.зэм управлeнэм зэxуи-хэсхэсэ 1941 - 1945 г.хэзэм өкүлэxэ Хэxу зэушхуэм КЭБ-Р-м шидшэ хэтэхэм, тхылым и лэжкүлэxуэм, кнцлалегершэм исахэм я дэфтэр-хэр, письмохэр, абихэм я гү-кэжкүлэxэр. Пэсри зэхтү абихэм я бжыгэр 303-р мэхү. Луxу-шцлалэ и лэжкүлэxуэм нобми зэхуэхэс алхүдэ хэлшпихэр. Псалъэм и хэтэркүлэ, 2015 г.зэм ветеран 21-м зэгүрүлэуныгүг ирашцыллэш зэхуэхэсхэм ха-гъхэм папшэ я дэфтэрхэр кыратын хүдэ. Ар Луxушхуэш абихэм я лыгүзэм кытцлэхуэз шцлвэр цыгүуэзэным хэцкүлэ. Ахилын иратэхэм ахэллэш орденхэмэр медалхэмэр я удосте-веренэхэр, флшцлш, шыхь тхылъхэр, хуxуxу тхыгэхэр, сүрэтхэр, Хэxу зэушхуэм хэтэ-хэм ятеxуа тхыгэхэмэр тхылъ-хэмэр.

Нэгүүшл! лъапкэ кудами
хуэдэ, адгьгэмэа хьтхьдэм гүзэ-
вэгүзү кьыхьна Хэку заушхуэм
лъэз 80-м нэблагэкъиз пэжы-
хьэц иджытү пэзү шибэлэр.
Абыхэм я кьалэныр ди лъахэр
зыхьума зауэлхэм я фэелъыр
ягьэлъпныэм и закүуэкьым,
атэ ди тхьдэм пшцэ хуашцэ кьэ-
гьэтэджыри я пшърылтх.
Тхуэфэкъын хуейц Текүлүнэгьэ
Иныр кьытхузыхьа сэлэтхэм
абыхэм сьт и лъэныкуэки
аджэлъпныа цыхьхумэр тхьмы-
гүпшү, адгьм кьыдкьулзкэ
хабэснэр нэмысымэр тхьмуэу
дхэсэнү!

Зыгъэхъэзырар
ИСТЭПАН Задинэш

Зыгъэхъэзырар
ИСТЭПАН Залинэш.

Ди шэдэжыклакүйхэм мыз-мытау лэмал ялшч «Кэзбэрддей-Бакы»-н и хэжухэсакүйхэмнэ я зэгүхэнылгэм» хэт Тэжыкхуагуу лэус республукэ хэжидмэрн я шэнхэбзмэр тегууау игъхэзэра пошт хуэлуушхэлхэр заргэялгатуу. «Адгьг ласалэр» илгэсшч зэрыркүмэрн накьыгэм и 9-м дгэялэлэ Тегүкүйнгэм и махуэмэр зэргизгэууу, лэус иджы кьиди-гэжклэд и газетым шылгэауэ Хэку заушхуэм хэклэауа шыхы зыбанэм хьжгээфэша открьтэч.

ДАМЫГЪЭМ и иулпӕпӕм щыболабгу Хӕку заушхуэм хӕту з псӕр Теклуныгъэм цӕфызта дӕ лӕджыгъу нӕхкыжӕм ы цӕ-уонӕцӕхӕр. Тхыгъӕ кӕцӕшӕм дыккышдоджӕ: «Ленин гуыгу» газетым и журналист-ху Хӕку заушхуэм (1941 - 1945) хӕкӕлдодахӕр: Абыдз Залымхӕн Нух и кӕуэр, Бжыдыгу Шамсдин Мусӕ и кӕуэр, Къардангушӕ Хӕлид Шухий и кӕуэр, Шы Ибрӕхъым Хъау и кӕуэр, Шыгушӕ Пшыкӕн Жанхуэт и кӕуэр». Абы и щыбагыным кӕддӕтхӕ «Полк уахытншэм» хӕт нӕбжыкышцӕм кӕуавуыхӕ Теклуныгъэм и фӕлпӕлӕр. Открыткӕр гӕшцӕрӕцӕлӕш «Адыгӕ псалъӕ» газетымр «КБР-м и хуӕхкӕ-сӕкуӕм ы згӕхуыныгъэм» ы дамыгъӕхмӕкӕ. Кынӕмышцӕу, абы и ыжырабугу лӕныкыным тегъуӕц дӕ газетыр илӕсы 100 зырык-ырку кӕзыггӕлӕгуӕу илӕс бжыгӕхӕр: «Адыгӕ псалъӕ»: 1924 - 2024». Абдж дӕдӕм, нӕх илӕмбӕкӕлуу открыткӕр Пощтым шитӕлпш махуэмр щӕхуысгӕуыгӕмр кӕзыггӕлӕгуӕу мӕхуырым кӕхӕлӕуыцкӕ псалъӕзыр кыттоу: «Кӕзбӕрдей-Балъкӕзырым и лӕм-кыжӕуӕу». Уорсей, Налшык. 08.05.2024».

Хүвдхээр». урьсеи. Нийслэл. 06.05.2024».

Тус гугуу тхыа откыртхэм хүдээд Тхэкхуахуэз лэуес 200 кхыди-гээклэщ. Газетым и ильэси 100-р шидгээльэлэну мэкхуауэггээр кхэмэс шыклэ, а махуэм егээщылла нэгүүэщ дамыгхэхэри ххээыр ххынш.

ЧЭРИМ Марианнэ.

Къалэмырэ Іэщэмырэ зи фэеплэхэр

От кого _____

Откуда _____

Кабардино-Балкарская Республика

Индекс места отправления _____

08 05 24

ГЕРОИ
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ
НАПЧЕК 360051

Индекс места назначения _____

Зэманым жьы хуэмышцI уэрэд

Абы шыгъуэ дзэм къулыкъу шысцIэрт, университет нэужым армэм сраджауэ. Дагыстэным шцIыр шыхейри къулейсызыгъэ зыкъом къахуихъати, гүзэвэгъуэ хъуа цыыхуэм ядзIапкынуу кIуахэм яшыцI сэ сызыхъуа частри. Нэхъыбэу дызэлэжъыр ухуэныгъэ зэхэкъутэхэр зэфIэгъуэжынырт. Дауи, пхуыланутэным дызыхуей дыхуэзэу. Жэщым дышыжени дгъуэтрэ ерыскыкIлэ лей къыттемыхэмэ, къэтлэхуэушхуи шыцIэтакым. ДыккышцIэхуэ тIэкухэм джэ шхъэж и шхъэ зэрыхуегъэуэжт.

АПХУЭДЭУ дзекIуэкIым, махуэ гуэрм сэлэт гупыфI стадионм дашац хабзэхуэмэхэм дыдагъэIэпкынуу. КъызэрышцIэIамкIлэ, а махуэм МэхъэчкIалэ къышцIэуахынут шэнахбэзмр гуауджэмкIэ Урысейм и махуэхэр. Шхъэж и шытыпIэр дагъэлагуу стадионм дыхагуэша нэужь, куэдрэ зысплэхъынуи сыхунэмисы, зэуэ гулыстац гүфIэгу цыыху гупым ядзурэршэр Шомахуэ Амырхъан и нэгү угуэрлым. Сыбгъэдыхъэри зыкъомрэ сыбгъэдэтэц гу къыстлэмытэу. ИтIанэ, мы сэлэтри зыхуейр сыт жыхуиуэ, и нэр къыстриубыдэри, дзыхъмышцI-дзыхъмышцIу къызэупIаш: «Арсен, уэра мыр? Сыт мыбы шыпIэлэр?» Псори зригъашцIэри, тIэкурэ гулсыса нэужь, къызжилаш: «Ди республикэм шыцу цыхуицI дыккэкIуэн хуеат мыбыи, зи Iуэху хуэхъуар си закъуэц. ТхэмахуэкIлэ дышцIэнуци, ухуейуэ шытмэ, ди делегацим ухэгъатхэни, ди гусэу къэпIуэхъынц. Фи командирхэм хуит укъащIыныр сэ си Iуэхуш». Апхуэдэ ухуэмей шыцIэ? Арати, Амырхъан и фыгъэкIлэ ди республикэм и делегацим сыкхъэхуатц.

ХъэщIэхэм Дагыстэныр къызэхакIуэхъынут гуп-гупур гуэшауи, Амырхъан езыр зыхэт гупым сыхригъэтхэц. Шхъэжэ дыхъуэ нэужь, слъагуэхэр си фIэц мыхъуажу, сызыхъуэхэм сахолпэ: Кажлаев Мурад, Френкель Ян, Барто Агния, Михалков Сергей, Гамзатов Расул... ДызэIуэхуэм дынэса нэужь, зи цIэ жалурэ сценэм кърашэхэри, махуэ къэс жыхуалэм хуэдэу, зи

унэцIэ зэхэтх зашцIэ. Апхуэдиз цыыху цIэрылуэр мыбы къызэрышцIэхуэсам, шэч хэмылэу, Гамзатовым и фышцIи хэлът. УсакIуэхуэ къудейтэкым Расул, нобжэгъуэ и куэдт, жумартт, гушIэрейт, дэтхэнэ зымы фIыуэ зыкIрыгъэлагуу. Ар сэри мызэ-мытIэу си нэгү цIэIат, тэнджыз Iуфэм дачэ унэ тIэклэ шцIыгъири, сэлэхэр дэлэпы-куэгуэ дызэрыхуэхуэам цыхуэгъэ дызэхуишцIэри.

Псори шыгуэазт Расул Iэнэм пэрысын зэрымыхагуэам. Мыр шцIтхэр

дапшэц жыпIэу бгъэщIагуэрт. Ауэ ар фIыуэ зыцIыхуэхэм яшцIэрт Расул нэхуымышцIм къэтэджурэ зэрылажэр, цыхуэхэм я лэжакIуэ пэрыхъэгъуэм къэбгъуэтыжыну зэрыгугъур. «Ар сэ дэнэ шысцIэнт, - шхыдэрт Ян Френкель, РасулхуеплэкIуэрэ - и усэм уэрэд къышцIэхъытIэIкым фIыуэ дгъэIэщIын, зыгуэрэхэри зэтхуэкIын хуей хуэати, депсальнуу, дыгурылуэнуу къытхуэу-быдыртэкым. Насып дIэти, Расул и шхуэм зыгуэрм шыгуэазэ дыхуишцIаш».

А псалъэхэм иужькIлэ, Расул къыпи-дзыжынуу хунимыгъэсу, композиторыр пианинэм бгъэдэгIысхэрт, и Iэпхуэамбэ плащэхэр мыплащIэуэ клавишэхэм трикхуэрт, макъ зэлIэзэрытIлэ уэрэдыр иришахэрт. А зэманым «Кърухэр» уэрэджыIаIуэ нэхъ цIэрылуэ дызэхэм ягъэзащIэу шцIадзэми, езы композиторым хуэдэу зымы хужымыIуэ къыпIфIэщIэрт. Къедалуэхэми Iэгуауэ зэпымыужькIэ къытрырагъэгъэзэхэрт, абы иужькIлэ утыкум къыхъэнэхэм къалымысыжынауэ къыпIфIэгъэщIу.

Илгъэс 50-м шцIыгъ блэкIаш абы лъандэрэ. А зэманым къриуыдзу мызэ-мытIэуи яужь сиыхат «Кърухэр» адыгъэ-зэкIэ зээдзэкIыну. Ауэ икIэм зэи схуэ-гъэсакыым. Иджыш си мурадир цызэз-гъэхуэлIэфар. Къызэхуэлауэ шытмэ.

ГАМЗАТОВ Расул

Кърухэр

КъысфIошцIыр сэ зауаеи къымыкIыжу ЗэуапIэ губгъуэм къызынахэм псэр, Уафэгум ихъэжауэ кIру хужуу, Нобэр къыздэсэм я хъэIапIэу пшэр.

Уафэгум итци лъагъу кърукIапсэр, Блолэтэ ешауэ, къаджурэ блотэт, А макъым шхуу Iэлъыджэжу ди псэр, Псэхугъуэ дэри шыльгэм шцIдымгъуэрт.

КъуэкIыпIэм хуокIуэр къаджурэ кърухэр, Пшэ хужым хэкIуэдэжу макъ ешар, Сэра къысфIошцIу ирадджыр ахэм, Топлызэр си нэр кърухэм гуэгу пхашам.

Зэгур къэсынцIи сэри си ухыгъэр, Кърухэм шцIыгуу уэгум сыхъэжыныц. Шым къытезнахэм къыфхуепсыну дыгъэр, Сылъялуэрэ, си гуэгуэм хэзгъэщIыныц.

ЗзэйдзэкIар ДЖЭРЫДЖЭ Арсенц.

Медаль 59-рэ къахь!

ТекIуэныгъэ Иныр къызэрахъэрэ илгъэс 79-рэ зэрырикъур ягъэлапIэу кикбоксингымкIэ шчыналъэхэм я зэхъэзэхуэ Невинномысск къалэм иджыблагъэ шцIуэкIаш. Абы хэтэц Къэбэрдей-Балъкъэрым, Къэрэшей-Шэрджэсым, Осетие Ихъхъэрэ - Аганием, Краснодар, Ставрополь крайхэм, Къалымыкым я спортсмену 500-м шцIыгъ.

«ТЕКИУЭНЫГЪЭМ и Кубок» фIэшыгъэр зэрихъуэ екIуэкIа а зэхъэзэхуэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и командэм гупхэм я зэпеуэм етIуанэ увыпIэр къышхъащ. Ди спортсменхэм дышэ медалу 28-рэ, дыжынуу 16, домбеякыу 15 къахъащ.

Командэм и тренерхэр Алажэ Рашид, Шашэ Арсен, БецIыкIу Ибрахым, Парыт Альберт, Куэшмэнхэ Рустамрэ Иналрэ сымэщ.

Мыдрейуэ, Урысейм кикбоксингымкIэ пашэныгъэр къышхъыным хуэунтIа зэхъэзэхуэу накъыгъэм и 17-м Каспийск къалэм шцIуэкIуэхуэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и командэ къыхъам хэтү цыхуэ 39-м зыкхъагъэлагуэнуу.

БАТОКЪУЭ Албэч.

Мы тхыгъэр зытеухуар уэрэд жылэныр зи псэм хэлъ, Налшык къалэм и курыт еджапIэ №33-м и 6-нэ классым шеджэ АфIэунэ Алимэц.

АФИЭУНЭХЭ я бынаугъуэушхуэм къыхуа хъыджэбэ епланэм псэлъэн зэрышцIидзэу уэрэдым дихъэхэц. Илгъэситху шрикъуым ар ираташ уэрэд жылэным хуэзэгъэсэ Лий Иринэ. ЕгъэджакIуэм дэтхэнэ сабийми бгъэдыхъэкIэ шхъэхуэ къыхуегъуэтыф, и гъэсэнхэм ябгъэдэлъ эфIэкIхэм зрегъэужь. Илгъэсий хуауэ Алимэ абы и джэ макIуэ икIи урысейпсо, дунейпсо зэлэуэ куэдым япэ увыпIэхэр къышхъащ. Апхуэдэц Москва («Твой голос»), Санкт-Петербург («Радуга талантов», «Вдохновение»), Налшык («Шеллинская весна») шцIуэкIа зэхъэзэхуэхэр, нэгъуэщIэхэри. А зэпеуэхэм яшыц зым Алимэ и эфIэкIым гу къышхъытатэри, 9-нэ классыр къиухмэ, Гнесинхэ я цIэр зезыхъэ институтым шцIэ-тысхъэну ирагъэблагъащ. Къышхъынышхуэу, зэлэщIэу егъэ-джакIуэ къыдэлажэуэ и эфIэкIым зригъэуажынуу къыхуагъэ-лгъэуащ.

«ЛIаужыгъ бжыблIкIэ мауэ», - жалэ. Алимэ и анэшхуэм и анэ Жубоевэ Марьям ГИТИС-р къиухри, театр актрисэу лэжъащ. Хэт ишцIэр, арагъэнкIи мэхуэ хъыджэбзым шапхъэ хуэхуар. Алимэ урысыбзэкIлэ, адыгъэбзэ-

Куэдым хуэлэзэщ Алимэ

кIлэ, балъкъэрыбзэкIлэ, куржыб-зэкIлэ, инджылызыбзэкIлэ, фран-дзыбзэкIлэ егъэзащIэ уэрэдхэр. Уэрэд жылэным къыдэкIуэу, Алимэ художественнэ гимнастикеми зыхуегъэсэ. Биологие дер-сыр зыхылхъэ шчымылуэ фIыуэ елъягуу икIи абы ехуэлэны-гъэхэр къышхъэлагуэу. Еджа-пIэ нэужым дохутыр IэщIагъэм хуеджэнуу и мурадщи, Тхэм къыхуэзэпIэц!

АфIэунэ Алимэ мэхуауэгъуэм и пэхэм Истамбыл зэрыкIуэхуэм зыхуегъэхъэзэр, абы шцIуэкIы-ну зэпеуэм пхылащи. Алимэ и ра-къуэщ Урысейм и цIэкIлэ ира-гъэблагъэр, зэпеуэм ягъэхъа ви-дехом еплъа нэужь. Шэч къыте-хъаркъым ди хъуэгъу хъыдхэбэ цыIуым уэрэд жылэным шцIэ эфIэкIэхэр абы къызэрышхъ-лэтытэнуу.

ТЕКИУЖЭ Заретэ.

Ди газетым и къыкIэлъыкIуэ номерыр къышхъыдкIынуу накъыгъэм и 14-рщ

Редактор нэхъышхъэ
ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъэзэм и 19-м Печатным и хуитыныгъэр хуэуэнымкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр шчыналъэ Iуэху-шцIапIэм ПИ № ТУ07-00117-м шцIэту ят-хэц.

Зы илгъэсым газетыр 156-рэ къыдокI. (12+)

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъышхъэм, секретарым - 42-56-19; унафэщI-редак-торхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхъ секретарым - 42-75-78; секретариатом - 42-22-66

Индексыр П 5894 • Тиражыр 1.556
Заказыр №937

ДИ ХЭЩIАПИЭР
360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Респуб-лика, Налшык къалэ, Лениным и цIэр зезыхъэ уэрэм, 5, ебгуанэ - епланэ къатхэр.

Газетым Iэ шытрадзар
сыхъэт 18.00-рщ.

«Издательство «Южный регион»
ООО-м шытрадзаш.
357600, Ставрополь край,
ЕсэнтIыгу къалэ, Никольскэ уэрэм, 5-А